

Sygn. akt I C 1651/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Płocku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Radosław Jeznach

Protokolant: Sylwia Staniszevska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 06 czerwca 2017 r. w P.

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P., reprezentowanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej

przeciwko J. K.

o zapłatę

- 1) zasądza od pozwanej J. K. na rzecz Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. kwotę 78.000,00 zł (siedemdziesiąt osiem tysięcy złotych) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 22 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;
- 2) nie obciąża pozwanej J. K. kosztami procesu;
- 3) odstępuje od obciążania pozwanej J. K. nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Sygn. akt I C 1651/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 22 czerwca 2016 r. powód – Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, aby pozwana J. K. zapłaciła na rzecz powoda kwotę 78 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 22 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że prawomocnym wyrokiem z dnia 04 listopada 2014 r. w sprawie sygn. akt I C 1321/13 Sąd Okręgowy w Płocku uwzględnił w całości powództwo Skarbu Państwa przeciwko J. K. o uznanie za bezskuteczną umowy sprzedaży samochodu osobowego marki I. (...) zawartej w dniu 22 lutego 2012 r. pomiędzy J. K. a dłużniczką A. K. (1). Powód podniósł, że długi A. K. (1) (sprzedawcy w/w samochodu) wynoszą ponad 400 000 zł, przy czym dłużniczka nie posiada majątku, z którego zaległości publicznoprawne mogłyby zostać zaspokojone. Z uwagi na fakt, iż pozwana J. K. w dniu 31 maja 2013 r. dokonała dalszego zbycia w/w pojazdu, uzyskała korzyść majątkową bez podstawy prawnej z uwagi na bezskuteczność w stosunku do powoda umowy, na podstawie której nabyła własność samochodu; ponieważ cena sprzedaży samochodu zgodnie z umową z 31 maja 2013 r. wynosiła 78 000 zł, to kwota ta odpowiada korzyści uzyskanej bez podstawy prawnej przez pozwaną i podlega zasądzeniu na rzecz powoda w oparciu o przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Powód podkreślił, iż w świetle całokształtu okoliczności faktycznych, w tym związanych z przebiegiem postępowania w sprawie sygn. akt I C 1321/13 – w toku którego udzielono powodowi zabezpieczenia roszczenia polegającego na ustanowieniu zakazu zbywania pojazdu – pozwana powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanej w związku z umową sprzedaży z dnia 31 maja 2013 r. korzyści.

Sąd Okręgowy w Płocku w dniu 30 czerwca 2016 r. wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawie sygn. akt I Nc 265/16 i uwzględnił żądanie powoda w całości (k. 30).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 27 lipca 2016 r. pozwana J. K. wniosła o oddalenie powództwa; przyznała, że nabyła od swojej córki A. K. (1) wskazany samochód oraz że A. K. jest dłużnikiem z tytułu należności publicznoprawnych. Pozwana wyjaśniła, że samochód I. został nabyty przez A. K. (1) ze środków pochodzących z zaciągniętego na ten cel kredytu – rata kredytu wynosił 5 500 zł miesięcznie, kredyt spłacony został w styczniu 2012 r., przy czym z uwagi na wcześniejsze kłopoty finansowe A. K. (1) pozwana pożyczala jej pieniądze na spłaty rat przez cały 2011 r. i w styczniu 2012 r. Według pozwanej ustaliła ona z córką, że po spłaceniu kredytu nastąpi rozliczenie udzielonych pożyczek poprzez sprzedaż samochodu – przy czym na spłatę kredytu pozwana przekazała córce łączną kwotę 71 500 zł, w ratach w gotówce z uwagi na zajęcia rachunków bankowych A. K. (1); ostatecznie rozliczenie nastąpiło w ten sposób, że pozwanej przekazana została tylko kwota 16 650 zł, przy zaliczeniu na poczet ceny wynoszącej 95 000 zł środków pochodzących z pożyczek udzielonych przez pozwaną na spłaty rat. Pozwana podniosła, że była właścicielem i użytkownikiem w/w samochodu do dnia 31 maja 2013 r., kiedy została podjęta decyzja o jego dalszej sprzedaży; sprzedaż nastąpiła do komisju samochodowego, a następnie samochód nabyty został przez A. S.. Pozwana oświadczyła, że dopiero po sprzedaży samochodu dowiedziała się o wniesionym przeciwko niej powództwie oraz zajęciu samochodu. Pozwana podniosła, że nie jest bezpodstawnie wzbogacona, albowiem środki, jakie uzyskała ze sprzedaży samochodu przeznaczyła na własne usprawiedliwione potrzeby oraz potrzeby osób bliskich; pozwana była uprawniona do sprzedaży samochodu a uzyskaną z tego tytułu kwotę pieniężną mogła przeznaczyć na dowolny cel – nie nabyła jednak żadnego innego składnika majątkowego; jej stan majątkowy nie uległ zmianie wskutek uzyskania ceny nabycia w/w samochodu; według pozwanej nie doszło do rozporządzenia samochodem i uzyskania korzyści bez podstawy prawnej, albowiem czynność prawna, na podstawie której uzyskała własność pojazdu, nie została uznana za nieważną. Pozwana zaprzeczyła, aby działała w złej wierze, albowiem spłacała za córkę zaciągnięty przez nią kredyt; podniosła, że powód w istocie nie doznał jakiegokolwiek szkody na skutek jej działań albowiem gdyby nie ona, to samochód dawno wyszedł by z majątku dłużniczki i przeszedł na własność banku, a zobowiązania dłużniczki byłyby jeszcze większe – pozwana zatem nie miała podstaw do tego, aby liczyć się z obowiązkiem zwrotu dłużnikowi rzeczy. Według pozwanej skoro nie jest ona już właścicielem pojazdu, to wierzyciel powinien w trybie art. 531 § 2 kc wystąpić o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną przeciwko aktualnemu właścicielowi samochodu, po to aby zaspokoić się bezpośrednio z pojazdu.

W odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty z dnia 19 sierpnia 2016 r. Prokuratura Generalna Skarbu Państwa podtrzymała stanowisko procesowe powoda. W piśmie procesowym wskazano, że pozwana nie udowodniła, aby istotnie wyzbyła się uzyskanych ze sprzedaży samochodu pieniędzy w sposób wykluczający wzbogacenie – poza tym mając wiedzę o długach córki powinna była liczyć się z bezskutecznością dokonanej czynności; uprawnienie do wystąpienia z powództwem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie jest ograniczone do sytuacji stwierdzenia nieważności czynności prawnej. Powód podkreślił, że pozwana wiedziała o trudnej sytuacji finansowej córki; nie przedstawiła dowodów, iż istotnie rozliczenie między nią a córką nastąpiło wskutek zaliczenia na poczet ceny nabytego pojazdu spłaconych rzekomo za córkę rat kredytowych. Według pozwanego zbycie pojazdu uniemożliwiło zaspokojenie z tego składnika majątku, który w chwili jego dalszej sprzedaży był wolny od obciążeń; pozwany wyjaśnił, iż nie ma możliwości skutecznego wystąpienia z powództwem pauliańskim przeciwko kolejnym nabywcom pojazdu, albowiem nie dysponuje dowodami pozwalającymi udowodnić zasadność takiego roszczenia, w szczególności w zakresie wykazania przesłanki posiadania przez te osoby wiedzy o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności za bezskuteczną – przysługuje mu natomiast prawo skierowania powództwa o zapłatę bezpośrednio przeciwko osobie, w stosunku do której stwierdzono względną bezskuteczność umowy, a która dokonała dalszego zbycia rzeczy.

Na rozprawie w dniu 24 marca 2017 r. powód wskazał, że podstawą prawną roszczenia jest reżim bezpodstawnego wzbogacenia, zaś alternatywnie roszczenie znajduje oparcie w przepisach dotyczących czynów niedozwolonych.

W piśmie procesowym z dnia 06 kwietnia 2017 r. pozwana wskazała, że nie zachodzi po jej stronie odpowiedzialność oparta o reżim odpowiedzialności deliktowej – nie wykazano bowiem w stosunku do niej przesłanki winy w związku z rzekomym powstaniem szkody majątkowej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W pozwie z dnia 04 czerwca 2013 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w Płocku powód Skarb Państwa – Naczelnik Urzędu Skarbowego w P., wnosił o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy sprzedaży zawartej w dniu 22 lutego 2012 r. pomiędzy sprzedającym A. K. (1), a kupującym J. K., na mocy której J. K. nabyła własność samochodu osobowego marki I. (...) o numerze nadwozia (...), rok produkcji 2008, nr rej. (...) – w zakresie wierzytelności publicznoprawnych przysługujących mu wobec A. K. (1) z tytułu podatku VAT, dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej, objętych wskazanymi administracyjnymi tytułami wykonawczymi, przy czym należność główna na dzień 03 kwietnia 2013 r. wynosiła łącznie 458 826,94 zł. Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2013 r. w sprawie sygn. akt I C 1321/13 Sąd Okręgowy udzielił powodowi zabezpieczenia roszczenia poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania w/w samochodu osobowego – informacja o zakazie została na wniosek Naczelnika Urzędu Skarbowego w P. z dnia 12 lipca 2013 r. (wniosek k. 25) wpisana w systemie POJAZD przez Urząd Miasta P., o czym powiadomiono wierzyciela pismem z dnia 24 lipca 2013 r. (informacja k. 26). Samochód marki I. zakupiony został pierwotnie przez A. K. (1) w styczniu 2009 r. ze środków pochodzących z kredytu udzielonego na okres do stycznia 2012 r. – rata miesięczna wynosiła 5 213,32 zł (harmonogram spłat k. 44, 45).

W dniu 31 maja 2013 r. zawarta została umowa sprzedaży w/w samochodu pomiędzy J. K. a prowadzącym komis samochodowy S. M., który nabył pojazd za cenę 78 000 zł (umowa k. 43), a następnie sprzedał go w dniu 11 września 2013 r. A. S. (faktura k. 43v). Deklaracja podatkowa w związku ze sprzedażą samochodu przez J. K. złożona została w dniu 24 września 2013 r. – przy czym w pozycji 4. deklaracji pierwotnie jako datę zawarcia umowy wskazano 01 września 2013 r., przekreśloną i zastąpioną datą 31 maja 2013 r. (kopia deklaracji k. 285 akt I C 1321/13).

Wyrokiem z dnia 04 listopada 2014 r. w sprawie sygn. akt I C 1321/13 Sąd Okręgowy w Płocku uwzględnił w całości powództwo Skarbu Państwa przeciwko J. K. o uznanie za bezskuteczną umowy sprzedaży samochodu osobowego marki I. (...) zawartej w dniu 22 lutego 2012 r. pomiędzy J. K. a dłużniczką A. K. (1); apelacja pozwanej została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 02 grudnia 2015 r. w sprawie sygn. akt I ACa 766/15.

Pismem z dnia 24 grudnia 2015 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego w P. wezwał J. K. do zapłaty na rzecz US w P. kwoty 78 000 zł otrzymanej jako cena sprzedaży samochodu I. (...) w terminie 14 dni od doręczenia wezwania, które doręczono w dniu 07 stycznia 2016 r. (wezwanie k. 10, potwierdzenie odbioru k. 11-12).

Przeciwko A. K. (1) prowadzone są postępowania egzekucyjne, które pozostają bezskuteczne; zaległość wobec Urzędu Skarbowego co do kwoty należności głównej przekracza kwotę 420 000 zł; dłużniczka nie posiada majątku, z którego możliwe byłoby przeprowadzenie skutecznej egzekucji, zajęto jej wynagrodzenie za pracę (informacja k. 13, protokół oświadczenia o stanie majątku k. 14-17, zawiadomienie k. 18-24).

A. K. (1) od 2016 r. zamieszkuje wraz z dwójką uczących się dzieci razem z matką J. K., prowadząc wraz z nią wspólne gospodarstwo domowe; prowadziła działalność gospodarczą w branży budowlanej, którą przejęła po ojcu. J. K. od wielu lat pracuje jako nauczyciel wychowania przedszkolnego, uzyskując wynagrodzenie w wysokości około 3 000 zł netto miesięcznie; posiadała wiedzę, iż przeciwko córce w latach 2011-2012 prowadzone były postępowania egzekucyjne w związku z problemami finansowymi prowadzonej przez nią firmy.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie załączonych do akt sprawy niniejszej i akt sprawy załączonej w/w dokumentów oraz częściowo zeznań świadka A. K. (1) (00:04-28 rozprawy z 06.06.2017) i częściowo zeznań pozwanej (00:11-35 rozprawy z 24.03.2017 i 00:33-45 rozprawy z dnia 06.06.2017).

Dokumenty złożone do akt sprawy są wiarygodne, nie były kwestionowane przez strony postępowania – za wyjątkiem daty zawarcia umowy sprzedaży samochodu na rzecz pozwanej; zeznania świadka A. K., podobnie jak zeznania pozwanej, nie mają istotniejszego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy; w sposób oczywisty budzą wątpliwości twierdzenia pozwanej i świadka, jakoby to pozwana spłacała kredyt zaciągnięty przez A. K. na zakup samochodu – zasady logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego wskazują, iż osoba uzyskująca wynagrodzenie na poziomie 3 000 zł nie jest w stanie spłacać raty kredytowych przekraczających kwotę 5 000 zł; twierdzenia o posiadaniu środków po zmarłym mężu nie zostały przez pozwaną udowodnione. Pozwana przyznała, że posiadała wiedzę o kłopotach finansowych córki, potwierdziła, że były podejmowane różnego rodzaju czynności prawne i faktyczne mające na celu uniknięcie egzekucji. Zgłoszone na rozprawie w dniu 06 czerwca 2017 r. wnioski dowodowe należało pominąć, albowiem okoliczności, które miały zostać udowodnione nie były sporne w sprawie (pозwana prowadząc z A. K. wspólne gospodarstwo domowe wspomaga ją finansowo, A. K. (1) ma znaczne długi, prowadzone są przeciwko niej postępowania egzekucyjne), albo nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia (orzeczenie rozwodu A. K.).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo jako zasadne należało uwzględnić w całości.

Na wstępie przesądzić należy, iż roszczenie o zapłatę, z którym wystąpił powód, znajduje oparcie w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu - Sąd również podziela stanowisko, zgodnie z którym w świetle przytoczonych twierdzeń przez stronę powodową odpowiedzialność pozwanej rozpatrywać należało w kontekście unormowań materialnoprawnych dotyczących instytucji bezpodstawnego wzbogacenia – aczkolwiek niewątpliwie możliwe byłoby także ewentualne oparcie roszczeń na przepisach dotyczących czynów niedozwolonych, choć oczywiście wiązałoby się to z koniecznością wykazania odmiennych przesłanek odpowiedzialności. Zasadność roszczenia w oparciu o instytucję bezpodstawnego wzbogacenia zwalnia Sąd od rozważań dotyczących sformułowanej alternatywnie podstawy prawnej roszczeń odwołującej się do odpowiedzialności deliktowej.

Zgodnie z art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości – przy czym obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu (art. 409 kc).

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego bezspornym pozostaje, że pozwana wiedziała o kłopotach finansowych córki; wyrok Sądu Okręgowego przesądził, iż umowa, na mocy której pozwana nabyła własność samochodu, była względnie bezskuteczna – zbędne i niedopuszczalne jest w szczególności powracanie do kwestii przesłanek zasadności roszczenia pauliańskiego, albowiem Sąd w sprawie niniejszej jest związany prawomocnym wyrokiem w sprawie sygn. akt I C 1321/13 (art. 365 § 1 kpc). Powyższe przesądza o tym, że spełniona zostaje przesłanka negatywna umożliwiająca dochodzenie przez wierzyciela roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia także w sytuacji, gdy zobowiązany nie jest już bezpodstawnie wzbogacony (art. 409 kc in fine) – tym samym w istocie również zbędne jest czynienie ustaleń, w jaki sposób pozwana rozporządziła środkami pochodzącymi z dalszej sprzedaży pojazdu, w szczególności czy istotnie wszystkie te środki przeznaczone zostały na bieżące, usprawiedliwione potrzeby związane z zaspokajaniem podstawowych potrzeb bytowych jej i rodziny; bezspornie bowiem pozwana wyzbywając się korzyści powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Wyjaśnić należy, iż pojęcie „korzyści majątkowej” w kontekście instytucji bezpodstawnego wzbogacenia rozumiane musi być w szczególny sposób – nie jako dodatni bilans salda majątku w porównaniu ze stanem majątku przed dokonaniem czynności bez podstawy prawnej, a jako równowartość składnika majątkowego, który wszedł do majątku wzbogaconego bez uwzględniania poniesionych kosztów czy nakładów : a zatem również nabycie określonej rzeczy wskutek dokonania transakcji połączonej z przekazaniem ekwiwalentu danej rzeczy (czynność prawna odpłatna) może być uznane za równoważne z nabyciem „korzyści majątkowej”

Po oczyszczeniu przedpoła do dalszych rozważań podnieść należy, iż pozwana, wobec której umowa sprzedaży samochodu uznana została za bezskuteczną w stosunku do wierzyciela, była osobą bezpodstawnie wzbogaconą w rozumieniu art. 405 kc – w określonej korelacji prawnej pomiędzy wierzycielem – dłużnikiem i bezpodstawnie wzbogaconym dana czynność prawna uznana została bowiem za nierodzącą skutków prawnych (względnie bezskuteczną); z punktu widzenia wierzyciela pozwana nie mogła zatem bez konsekwencji prawnych dokonać dalszego rozporządzenia rzeczą. Uzyskana pierwotnie korzyść w postaci samochodu osobowego, została zamieniona na jego ekwiwalent pieniężny, tj. cenę uzyskaną z dalszej sprzedaży. Istotnie wierzyciel legitymujący się konstytutywnym orzeczeniem sądowym wydanym na podstawie art. 527 kc dysponuje szerokim wachlarzem środków prawnych pozwalających na zaspokojenie swojej wierzytelności (por. np. uzasadnienie wyroku SN z 27.02.2004, V CK 272/03, OSNC 2005/3/50, wyrok SA w Szczecinie z 18.06.2015, I ACa 172/15, www.orzeczenia.ms.gov.pl) – może dalej egzekwować należność bezpośrednio od dłużnika, skierować egzekucję do majątku, którego dłużnik się wyzbył, a także do tego majątku również w sytuacji dalszego jego zbywania; może jednak również żądać, aby strona umowy uznanej za względnie bezskuteczną w przypadku dalszego zbycia rzeczy, wydała uzyskaną w zamian jej korzyść – czyli właśnie uzyskaną cenę sprzedaży. W sprawie niniejszej powód dokonał wyboru właśnie tego ostatniego środka oceniając, iż będzie to dla niego najkorzystniejsze – zrezygnował w szczególności z zaspokojenia roszczeń z będącego przedmiotem kolejnych rozporządzeń pojazdu na rzecz skierowania roszczeń o charakterze osobistym przeciwko osobie, która dokonała czynności prawnej z dłużnikiem z pokrzywdzeniem wierzyciela. Oczywistym jest, że powód nie musiał stosować przepisów dotyczących skargi pauliańskiej na wypadek dalszego zbywania rzeczy i „podażać” ze swoimi roszczeniami za wyzbytym przez dłużnika składnikiem majątku – miał prawo wyciągnięcia konsekwencji prawnych od osoby, która była uczestnikiem niełojalnych działań dłużnika.

W orzecznictwie ugruntowane zostało stanowisko, zgodnie z którym w razie odpłatnego rozporządzenia korzyścią uzyskaną przez osobę trzecią o której mowa w art. 527 kc przy ocenie zakresu zobowiązania osoby trzeciej, zastosowanie ma art. 409 kc (tak np. wyrok SN z 27.02.2004, V CK 272/03, OSNC 2005/3/50, uchwała SN z 12.06.2008, III CZP 55/08, OSNC 2009/7-8/95); jedynie w sytuacji nieodpłatnego dalszego zbycia rzeczy kontrahent dłużnika jest zwolniony od takiej odpowiedzialności (por. np. wyrok SN z 30.09.2004, IV CK 30/04, LEGALIS). W uzasadnieniu uchwały z dnia 12 czerwca 2008 r. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli osoba trzecia w okresie trwania stanu pokrzywdzenia wierzyciela dokonuje rozporządzenia przedmiotami majątkowymi nabytymi wcześniej od dłużnika, które miały właśnie służyć dla zaspokojenia wierzytelności wierzyciela, to wprawdzie rozporządzenie takie w relacji osoby trzeciej z nabywcą może mieć swoją ogólną podstawę prawną w umowie pomiędzy tymi podmiotami, ale nie znaczy to, że taki transfer można by jednak de lege lata uznać za prawnie usprawiedliwiony w relacji pomiędzy wierzycielem a osobą trzecią – niezasadne tym samym są zgłaszane w sprawie niniejszej przez pozwaną zarzuty, iż jedynie w wypadku stwierdzenia nieważności czynności prawnej możliwe byłoby mówienie o bezpodstawności wzbogacenia. Dalej Sąd Najwyższy stwierdził, iż nie sposób uznać za prawnie usprawiedliwione takie rozporządzenie majątkowe (i uzyskanie odpowiedniej korzyści majątkowej w postaci ekwiwalentu), w którym osoba trzecia zmierza do uniemożliwienia uzyskania zaspokojenia należności wierzyciela, zapewnionego mu prawomocnym wyrokiem pauliańskim - taki transfer musi prowadzić zatem do powstania odpowiedniego roszczenia kondykcyjnego po stronie wierzyciela, obejmującego korzyść majątkową uzyskaną w wyniku rozporządzenia przedmiotami majątkowymi nabytymi uprzednio od dłużnika. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 03 lutego 2005 r. (II CK 412/04, LEGALIS) osoba trzecia, która przez czynność prawną z dłużnikiem dokonana w złej wierze w rozumieniu art. 527 § 1 KC uzyskała korzyść majątkową, a następnie korzyść tę zbyła, nie tylko może być pozwana przez wierzyciela pauliańskiego, ale wręcz musi być pozwana i musi zostać wydany przeciwko niej prawomocny wyrok zasądający zapłatę, jeśli wierzyciel zamierza urealnić swoją do dłużnika wierzytelność z majątku osoby trzeciej; osoba taka pomimo zbycia rzeczy nie przestaje być wobec wierzyciela odpowiedzialna za to, że wierzyciel nie mógł się zaspokoić z majątku dłużnika - odpowiedzialność ta może przybrać formę znoszenia przez osobę trzecią egzekucji z jej majątku na zaspokojenie wierzyciela (taka sytuacja została wyraźnie unormowana w art. 532 KC), ale może też wyrażać się w formie zapłaty przez osobę trzecią odpowiedniej kwoty, która może być przedmiotem dochodzenia przed sądem na podstawie art. 415 KC lub art. 409 KC, a następnie egzekucji z całego majątku osoby trzeciej.

Sąd w sprawie niniejszej podzielać obowiązującą linię orzecznictwa doszedł do przekonania, iż pozwana ponosi odpowiedzialność wobec wierzyciela A. K. (1) na podstawie przepisów dotyczących bezpodstawnego wzbogacenia w granicach korzyści uzyskanej ze sprzedaży przedmiotu umowy uznanej wcześniej za bezskuteczną, to jest do kwoty uzyskanej tytułem ceny sprzedaży.

O kosztach procesu i nieuiszczonych kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 102 kpc oraz art. 113 ust. 4 Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623). Zgodnie z art. 102 kpc w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W doktrynie wskazuje się że zastosowanie art. 102 kpc uzasadniają także sytuacje, w których strona mogła być subiektywnie przekonana o słuszności swojego stanowiska; do kręgu takich okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej) - okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (np. post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, Legalis, gdzie Sąd Najwyższy przyjął, że art. 102 kpc wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu i podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w rozpoznawanym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, czy wręcz niesprawiedliwe). Dyspozycja art. 102 kpc znajduje zastosowanie "w wypadkach szczególnie uzasadnionych", które nie zostały ustawowo zdefiniowane i są każdorazowo oceniane przez sąd orzekający na tle okoliczności konkretnej sprawy; do okoliczności tych zalicza się m.in. sytuację majątkową i osobistą strony, powodującą, że obciążenie jej kosztami może pozostawać w kolizji z zasadami współżycia społecznego, przy czym mogą być również brane pod uwagę okoliczności dotyczące charakteru sprawy. Całokształt okoliczności faktycznych wskazuje, że pozwana w istocie przejęła na siebie obowiązki związane z utrzymywaniem A. K. (1) i jej dzieci, prawdopodobnie kierując się zasadą lojalności wobec córki dała się zmanipulować i wciągnąć w czynności nakierowane na ochronę jej majątku przed wierzycielami; obecna sytuacja życiowa i majątkowa pozwanej, a także oczywista dysproporcja majątkowa stron niniejszego procesu zdaniem Sądu usprawiedliwiają odstępnie od obciążania pozwanej kosztami procesu i nieuiszczonymi kosztami sądowymi.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie wskazanych norm prawnych należało orzec jak w sentencji wyroku.